

Odpusty – co to właściwie jest?

Tomasz Wytrwał OP

I jak to się robi?

Choć prawdą jest, że nauka o odpustach jest oparta na zasługach Chrystusa i Świętych, to jednak nie chodzi tu o świętych, którzy swoje zasługi „rozdają” za życia. Takie stanowisko zajmuje obecnie obowiązujący wykaz odpustów, który jasno stwierdza, że nikt nie może przekazać osobom żyjącym odpustów jakie sam zyskuje (*Enchiridion...*, s. 16, n. 3).

Trochę teologii

Pojednanie grzesznika z Bogiem i Kościołem dokonuje się poprzez sakrament pokuty, w którym zostaje zgładzona wina penitenta. Jednak nauka Kościoła o czyścicu ukazuje, że nawet wtedy, gdy wina została odpuszczona w sakramencie pojednania pozostaje jeszcze kara za popełnione zło, którą grzesznik musi spłacić, aby w pełni się oczyścić (*Indulgentiarum Doctrina*, nr 3).

Kara za popełniony grzech to z jednej strony pokuta naznaczona przez spowiednika oraz własne praktyki pokutne, które składają się na zadośćuczynienie za wyrządzone zło; a z drugiej strony to naturalne skutki grzechu, które Bóg na podstawie praw przyrody przywiązał do pewnych grzesznych czynów, np.: marskość wątroby przy grzechu pijaństwa.

Jednak łatwo można zauważyć, że dzisiejszy sakrament pojednania uwalniając penitenta z winy grzechu, nie zawsze stosuje pokutę umożliwiającą w pełni uwolnić się od kary. Dlatego kara, pozostająca po odpuszczeniu winy, która jest przynależna za ten grzech, musi być odpokutowana albo w tym życiu poprzez uczynki miłosierdzia, albo w przyszłym życiu przez odpokutowanie kar czyścicowych.

Kościół wyszedł także z pomocą pokutującemu grzesznikowi poprzez naukę o odpustach.

Odpust jest to darowanie wobec Boga kary doczesnej za grzechy, zgładzone już co do winy. Dostępuje go chrześcijanin odpowiednio usposobiony i pod pewnymi, określonymi warunkami za pośrednictwem Kościoła, który jako szafarz owoców odkupienia rozdaje i prawomocnie przydziela zadośćuczynienia ze skarbca zasług Chrystusa i Świętych (*Indulgentiarum Doctrina*, n.1).

Odpust jest cząstkowy albo zupełny zależnie od tego, czy od kary doczesnej należnej za grzechy uwalnia w części czy w całości (*Indulgentiarum Doctrina*, n.2).

Odpusty czy to cząstkowe czy zupełne mogą być zawsze ofiarowane za zmarłych na sposób wstawiennictwa (*Indulgentiarum Doctrina*, n.3).

Odpusty opierają się na dwóch prawdach Kościoła Katolickiego: świętych obcowaniu i skarbcu zasług Chrystusa. Prawda o świętych obcowaniu oznacza wspólnotę wiernych, którzy tworzą jeden Kościół, czyli jedno Mistyczne Ciało, którego Głową jest Jezus Chrystus. Członkami Mistycznego Ciała, czyli Kościoła, są zarówno święci, którzy już osiągnęli swój cel i cieszą się oglądaniem Boga

Twarzą w twarz, stanowiąc Kościół tryumfujący; jak również ci wszyscy, którzy jeszcze w czyścicu dopełniają kary za swoje grzechy odpuszczone co do winy, tworząc Kościół cierpiący.

My wszyscy wierni na ziemi tworzymy Kościół pielgrzymujący i z jednej strony możemy doświadczać pomocy od świętych, a z drugiej strony jesteśmy zobowiązani do pomocy duchowej naszym braciom, którzy poprzedzili nas i cierpią w czyścicu.

Prawda o *skarbcu zasług Chrystusa i Świętych* jest mocno związana z historią zbawienia. Człowiek poprzez grzech zaciągnął dług względem Bożej sprawiedliwości i sam poprzez własne uczynki zasługujące nigdy nie zdołałby dostatecznie spłacić tego długu. Przyszedł więc na świat Jezus Chrystus, który zadośćuczynił za nas ofiarując siebie samego swojemu Ojcu: *On bowiem jest ofiarą przebłagalną za nasze grzechy i nie tylko nasze, lecz również za grzechy całego świata* (1J 2,2).

Trochę prawa

W Kościele są dwa rodzaje odpustów: **zupelne** i **częściowe**. To czy dany odpust jest zupełny czy nie – zależy od tego czy od kary doczesnej należnej za grzechy uwalnia w części czy w całości (*Indulgentiarum Doctrina*, norma 2).

Przez odpust zupełny rozumiemy odpuszczenie wszystkich kar doczesnych na jakie zasłużył grzesznik za swoje grzechy odpuszczone już co do winy. Osobę, która uzyskała odpust zupełny można porównać z dorosłym, który dopiero co otrzymał sakrament chrztu świętego. Dlatego gdyby ktoś bezpośrednio po uzyskaniu odpustu zupełnego zmarł, wierzymy iż bez czyścica dostałby się do nieba.

Odpust zupełny wierny może uzyskać tylko jeden raz w ciągu dnia. Wyjątek stanowi odpust zupełny w godzinę śmierci, który wierny może uzyskać chociażby tego dnia zyskał już inny odpust zupełny. Kościół widząc wielkie dobro duchowe w odpustach daje wiernym możliwość „łatwego”, bo codziennego uzyskania jednego odpustu zupełnego przez:

- Adorację Najświętszego Sakramentu trwającą przynajmniej pół godziny lub
- Pobożną lekturę Pisma Świętego trwającą przynajmniej pół godziny lub
- Pobożne odprawienie Drogi Krzyżowej lub
- Wspólne odmówienie różańca w kościele, w kaplicy publicznej, w rodzinie, we wspólnocie zakonnej, w pobożnym stowarzyszeniu.

Zyskując odpust cząstkowy można otrzymać odpuszczenie tylko pewnej części kary za popełnione grzechy. Natomiast ile „dni czyścicowych” gładzi tego rodzaju odpust, tego nie wiemy, ani nie jesteśmy w stanie oznaczyć. Jednego można być pewnym, że odpust cząstkowy uzyskany w tym życiu odpuszcza w czyścicu odpowiadającą mu karę lub część tej kary. Dlatego nowy wykaz odpustów przyjął nowe kryterium odpustu cząstkowego, które określa się poprzez wysiłek i gorliwość z jaką wierny wykonuje czynność obdarzoną odpustem bez jakiegokolwiek określenia dni albo lat.

Wierny, który w swoim codziennym życiu będzie częściej podejmował akty obdarzone odpustem cząstkowym oprócz wzrostu łaski zasłuży na większe odpuszczenie kary. Natomiast gdyby podjął czynność obdarzoną odpustem zupełnym, którą można łatwo podzielić, np. różaniec, i dla słusznej przyczyny nie mógł tej czynności wykonać w całości, a tym samym zyskać odpustu zupełnego

może uzyskać odpust cząstkowy proporcjonalny do części pobożnej czynności, którą podjął i wykonał.

Wszystkie warunki jakie musi spełnić wierny, aby uzyskać odpust można podzielić na ogólne, szczegółowe i związane z danym odpustem.

Warunki ogólne są najbardziej podstawowymi, które musi spełnić wierny zawsze i niezależnie od rodzaju odpustu: zupełnego czy cząstkowego. I tak aby ktoś mógł być zdolnym do uzyskania odpustu musi być:

- ochrzczony,
- wolny od ekskomuniki,
- w stanie łaski uświęcającej przynajmniej pod koniec wykonywania przepisanej czynności,
- poddany temu, kto udziela odpustu,
- musi posiadać przynajmniej ogólną intencję uzyskania odpustu,
- musi wypełnić określoną czynność w wyznaczonym czasie w sposób pobożny, należyty i przewidziany w nadaniu odpustu (*Enchiridion...*, s. 21, n. 22 oraz kan. 996 w: KPK 193).

Warunki szczegółowe należy spełnić zawsze przy wykonywaniu czynności związanych z odpustem zupełnym. Do uzyskania odpustu zupełnego wymaga się wykonania dzieła obdarzonego odpustem i zawsze wypełnienia trzech następujących warunków szczególnych:

- spowiedź sakramentalna,
- Komunia eucharystyczna,
- modlitwa w intencjach Ojca Świętego,
- ponadto wymaga się wykluczenia wszelkiego przywiązania do grzechu, nawet powszedniego.

Jeżeli nie zostaną wypełnione powyższe warunki, wtedy odpust będzie tylko cząstkowy (*Indulgentiarum Doctrina*, norma 7, *Enchiridion...*, s. 22, n. 26).

Spowiedź sakramentalna – po jednej spowiedzi sakramentalnej można uzyskać kilka odpustów zupełnych. Chodzi tu przede wszystkim o to, by starający się uzyskać odpust zupełny był w stanie łaski uświęcającej i wolnym od przywiązania do grzechu.

Komunia święta – po jednej Komunii świętej można uzyskać tylko jeden odpust zupełny. Komunia św. musi mieć miejsce w dniu uzyskania odpustu.

Modlitwa w intencjach Papieża – po jednej modlitwie w intencjach Papieża można uzyskać tylko jeden odpust zupełny. Modlitwa ta musi mieć miejsce w dniu, w którym wykonuje się dzieło obdarzone odpustem. Warunek dotyczący modlitwy w intencjach Papieża wypełnia się całkowicie przez odmówienie jeden raz *Ojcze nasz...* i *Zdrowaś...* Pozostawia się jednak wiernym swobodę wyboru jakiegokolwiek innej modlitwy, zgodnie z ich pobożnością.

Trochę praktyki

Jeżeli chodzi o warunki odpustu cząstkowego to wystarczy spełnić warunki ogólne i wykonać czynność przypisaną do odpustu.

Odpusty zupełne lub częściowe zawsze można ofiarować za zmarłych na sposób wstawiennictwa. Należy przy tym jednak zawsze pamiętać, że zmarłym można i należy przychodzić z pomocą nie tylko przez ofiarowanie w ich intencji odpustów, ale przede wszystkim przez ofiarę Mszy świętej.

Odpusty można i należy ofiarować we własnej intencji czyli za siebie. Natomiast nikt nie może przekazać osobom żyjącym odpustów jakie sam zyskuje (*Enchiridion...*, s. 16, n. 3, oraz *Indulgentiarum Doctrina*, norma 3, a także kan. 994 w: KPK 1983).

W życiu każdego wiernego może zaistnieć sytuacja, iż mimo spełnionych wszystkich warunków odpustu zupełnego lub częściowego nie będzie on mógł go uzyskać. Sytuacja taka zachodzi wówczas, gdy wierny jest zobowiązany do wykonania czynności, której przypisany jest odpust, na podstawie prawa lub nakazu, chyba że co innego zostało zastrzeżone w samym nadaniu odpustu. Nieco inaczej przedstawia się sytuacja wiernego, który podczas sakramentalnej spowiedzi otrzymał pokutę, do której przywiązany jest odpust. Wówczas wypełniając czynność stanowiącą pokutę sakramentalną, obdarzoną także odpustem, wierny może jednocześnie zadośćuczynić pokucie i uzyskać odpust (*Enchiridion...*, s. 23, n. 31).